

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/48/2017
Identifikačné číslo spisu:	7213220423
Dátum vydania rozhodnutia:	30.07.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Ľalík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:7213220423.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne C.. H., bývajúcej v L., L. XXXX/XX, zastúpenej JUDr. Jurajom Kusom, advokátom v Michalovciach, Nám. osloboditeľov 10, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o zaplatenie 150 000,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 40 C 7/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. októbra 2016 sp. zn. 9 Co 506/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I rozsudkom z 27. mája 2015, č. k. 40 C 7/2014-137, uložil titulom finančného zadost'učinenia za nemajetkovú ujmu spôsobenú nezákonným trestným stíhaním a naň nadväzujúcim nezákonným rozhodnutím žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 100 000,- eur s 5,5 % úrokom z omeškania od 16. augusta 2013 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie.

2.1. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobkyne a žalovanej rozsudkom z 12. októbra 2016, sp. zn. 9 Co 506/2015, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

2.2. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o preukázaní splnenia všetkých zákonných podmienok zodpovednosti žalovanej za nemajetkovú ujmu, ktorá vznikla žalobkyni v priznanej výške; v odôvodnení rozsudku podrobne uviedol s poukazom na skutkové zistenia, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania a príslušné zákonné ustanovenia, podľa ktorých vec právne posudzoval, ako aj s poukazom na existujúcu súdnu prax v prípadoch náhrady škody spôsobenej protiprávnym začatím trestného stíhania a vznesením obvinenia.

2.3. Výklad ustanovenia § 6 zákona č 514/2003 Z.z. v súvislosti s posudzovaním nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia je náležite zdôvodnený s

poukazom na existujúcu súdnu prax v Slovenskej republike i Českej republike (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 M Cdo 15/2009 v nadväznosti na rozhodnutie R 70/1994 a R 35/1991 a nález Ústavného súdu Českej republiky ÚS 642/2005) a je v súlade s účelom, podstatou a zmyslom tohto zákona, t. j. odškodniť ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím. V tejto súvislosti odvolací súd odkazuje aj na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. júna 1993, sp. zn. 1 Cdo 53/93, v zmysle ktorého ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších zákonných predpokladov zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Pri uplatnení systematického výkladu § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z. je možné dôjsť k záveru, že rovnaký význam ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia má aj zastavenie trestného stíhania, ak k nemu došlo preto, že predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným nebol potvrdený.

2.4. Odvolací súd súhlasil aj so záverom súdu prvej inštancie, že s ohľadom na intenzitu zásahu do základných práv žalobkyne, danú nezákonným rozhodnutím, nestačí iba konštatovanie porušenia práva, ale je namieste aj finančné odškodnenie. Správne súd prvej inštancie pri stanovení výšky odškodnenia vychádzal z kritérií vymedzených v ustanovení § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z., pričom odvolací súd považoval za primeranú výšku odškodnenia v peňažnej forme 100 000,- eur priznanú súdom prvej inštancie a stotožnil sa aj s dôvodmi, na základe ktorých súd prvej inštancie k takémuto záveru dospel, a to aj vo vzťahu k jej limitácii podľa § 17 ods. 4 citovaného zákona, ktorý bol jeho súčasťou až od 1. januára 2013, čiže sa na prejednávany prípad aj podľa judikatúry najvyššieho súdu nevzťahoval (7 Cdo 262/2015), ako aj vo vzťahu k príslušenstvu podľa ustanovenia § 16 ods. 4 zákona.

2.5. Nemajetková ujma spôsobená žalobkyňu začatím trestného stíhania proti nej bola ujmu trvajúcou po celú dobu trestného stíhania, pričom správne súd prvej inštancie vychádzal aj z povahy trestnej veci a z hľadiska dopadu trestného stíhania do osobnostnej sféry žalobkyne. Počas vedenia trestného stíhania žalobkyňa bola povinná podrobiť sa úkonom trestného konania, predkladať argumenty na svoju obhajobu. Po celú dobu žila s vedomím trestného stíhania, ktoré sa dotýkalo nielen jej súkromia, ale aj pracovnej oblasti. Vedomosť o trestnom stíhaní bola známa v okruhu nielen jej rodinných príslušníkov, známych, ale aj v pracovnej sfére a kvôli značnej medializácii aj v širšom okruhu osôb. Všetky tieto skutočnosti mali dopad na psychický a celkový zdravotný stav žalobkyne, ale aj na rodinnú pohodu a partnerský vzťah. Aj keď žalobkyňa nebola obmedzená na slobode v dôsledku trestného stíhania, psychická záťaž spojená s hrozbou trestu spôsobila u nej taktiež značné následky. Všetky tieto skutočnosti spôsobili, že žalobkyňa bola výrazne poškodená v osobnostnej sfére, nielen v súkromnej, ale aj v pracovnej oblasti, v mieste bydliska a v okruhu známych, ale aj v širšom okruhu osôb, pričom táto ujma nepochybne trvala aj po skončení trestného stíhania, pretože negatívne dôsledky z tohto plynúce budú pretrvávať po určitú dobu. Žiaden z dôkazov vykonaných pred súdom prvej inštancie nesvedčí o inom skutkovom závere, preto odvolacie námietky žalovanej v tomto smere nemožno považovať za opodstatnené.

3. Žalovaná podala proti rozsudku krajského súdu včas dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., lebo podľa nej napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v dôsledku nesprávnej interpretácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 412/2012 Z.z., ktoré obmedzovalo priznanie nemajetkovej ujmy v sume 19 000,- eur, a ktorá zodpovedala najvyššej možnej sume pre obete trestných činov (príbuzných zavraždeného), a to bez ohľadu na to, že ostatne citovaný zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2013. Zavedenie princípu limitácie náhrady zabraňuje možnosť pre obohacovanie sa na úkor štátu. Otázka (ne)prípustnosti aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení noviel aj na prípady, v ktorých nezákonné rozhodnutie bolo vydané pred 1. januárom 2013, nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, preto dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. bol naplnený, a to aj vo vzťahu k priznaným úrokom z omeškania podľa ustanovenia § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. V tomto smere sa odvolací súd odchýlil od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 7 M Cdo 16/2011, 6 Cdo 185/2011 bez toho, že by uviedol dôvod odklonu, ktorý by bol hodný osobitného zreteľa.

Žalovaná navrhla odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku (bolo jej vyhovené uznesením z 3. mája 2017), a potom jeho zrušenie pre nezákonnosť a vrátenie veci na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení navrhla dovolanie žalovanej odmietnuť pre jeho neprípustnosť, lebo namietané otázky boli dovolacím súdom vyriešené (rozhodnutie sp. zn. 7 Cdo 262/2015) rovnako, ako ich riešil odvolací súd.

5. Žalovaná v replike k vyjadreniu poukázala na to, že žalobkyňou citované uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 262/2015 ešte neznamená ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, preto namietaný dovolací dôvod je opodstatnený, rovnako aj ohľadne splatnosti pohľadávky, kde poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7 M Cdo 16/2011 a 6 Cdo 185/2011.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovolací súd je v súlade s dispozičnou zásadou viazaný uplatnenými dovolacím dôvodmi (§ 440 C.s.p.), včítane ich obsahového i rozsahového vymedzenia; z iných, než dovolateľom uplatnených dôvodov, napadnuté rozhodnutie preskúmať nemôže, lebo platí zásada *iudex ne eat ultra petita partium*.

8. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť jej dovolania výlučne z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak toto rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

9. Právne posúdenie, či konkrétna otázka už bola alebo nebola dovolacím súdom vyriešená, je tak jadrom dovolacieho konania a je podstatná pre to, či najvyšší súd o dovolaní rozhodne meritórne alebo procesne.

10. Právnu otázku nastolenú dovolateľkou a/ na aplikovateľnosť zákona č. 412/2012 Z.z. aj na nezákonné rozhodnutia vydané pred 1. januárom 2013 možno pokladať za vyriešenú uznesením najvyššieho súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. 7 Cdo 262/2015, teda ešte pred vydaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, a b/ na nárok žalobkyne na úroky z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy tiež možno považovať za vyriešenú uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 48/2010, 2 Cdo 155/2011, 7 Cdo 253/2013, so závermi, že

a/ „K definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktivity právnych noriem, ktorý je významnou demokratickou zárukou ochrany základných práv a slobôd, ako aj právnej istoty (PL. ÚS 16/95). Právo poškodeného na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) vzniká momentom vydania nezákonného rozhodnutia, vzatia do väzby, či zbytočnými priet'ahmi v konaní, bez ohľadu na to, že žalovateľným nárokom sa stáva až po splnení ďalších podmienok (napr. zastavením trestného stíhania, oslobodením obžalovaného spod obžaloby a pod.). Preto aplikovať ustanovenie § 17 v zmysle tejto novely (zákona č. 412/2012 Z.z.) na prípady, keď uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané pred 1. januárom 2013, by znamenalo pripustiť, že hoci v čase pred nadobudnutím účinnosti uvedenej novely vzniklo poškodenému právo na náhradu nemajetkovej ujmy v nelimitovanej výške, toto jeho právo v časti prevyšujúcej horný limit zavedený novelou (zákona č. 412/2012 Z.z.) zaniklo dňom jej účinnosti. Takýto prístup súdov by popieral nielen ústavný princíp úplného odškodnenia (čl. 46 ods. 3 ústavy), ale spôsoboval by aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, čiže bol by zásahom do legitímneho očakávania poškodeného na primeranú satisfakciu, a bol by aj porušením zákazu retroaktivity.“

b/ „Štát je povinný nahradiť škodu najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa, kedy poškodený nárok riadne uplatnil podľa § 16 zákona č. 514/2003 Z.z. a márnym uplynutím tejto lehoty sa štát ako dlžník zo zodpovednostného právneho vzťahu (§ 489 Občianskeho zákonníka) dostáva do omeškania, a tak najskôr odo dňa nasledujúceho po uplynutí 6-mesačnej lehoty ho postihuje povinnosť zaplatiť poškodenému veriteľovi tiež úroky z omeškania.“

11. Jednou z obligatórnych náležitostí dovolania je, že v ňom musí byť uvedené, v čom dovolateľ vidí

splnenie predpokladov prípustnosti dovolania; táto náležitosť je odlišná od dovolacieho dôvodu. Účel tejto požiadavky spočíva pritom v tom, aby sa dovolateľ ešte pred podaním dovolania zoznámil s relevantnou judikatúrou dovolacieho súdu, a aby po zoznámení sa s ňou zvážil, či také dovolanie má šancu na úspech.

12. To znamená, že dovolateľ je zo zákona povinný nielen uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne (a vyložiť, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, porov. § 432 ods. 2 C.s.p.), ale tiež konfrontovať túto nesprávnosť s doterajšou rozhodovacou činnosťou dovolacieho súdu, lebo tomu patrí úloha zjednocovať rozhodovaciu činnosť súdov v civilnom konaní. Podľa toho je dovolateľ povinný vymedziť, v čom vidí splnenie predpokladov prípustnosti dovolania; mal by teda uviesť, ktorý z predpokladov vymedzených v § 421 ods. 1 C.s.p. je naplnený a prečo. Povedané inými slovami, dovolateľ je povinný jasne a zrozumiteľne vymedziť relevantnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu a uviesť, v čom sa odvolací súd odchýlil od tejto relevantnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo v čom je relevantná rozhodovacia prax dovolacieho súdu rozporná, alebo v čom je potrebné relevantnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu zmeniť, alebo či ide o právnu otázku dovolacím súdom doteraz nevyriešenú. Prípadne možno prípustnosť dovolania podľa okolností vymedziť i odkazom na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu.

13. Predpoklad prípustnosti dovolania žalovanej spočíval v tom, že mala byť posúdená doteraz neriešená právna otázka, čiže bola vymedzená iba vo vzťahu k neexistujúcej judikatúre dovolacieho súdu. Tento predpoklad však v tomto prípade neobstál (viď bod 10), preto nezostalo dovolaciemu súdu než len dovolanie žalovanej odmietnuť pre neprípustnosť (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

14. Ak mala dovolateľka okrajovo aj za to, že konkrétna právna otázka (najmä splnosť nároku odôvodnená v jej replike) bola v judikatúre dovolacieho súdu riešená rozdielne, než ju posúdil krajský súd, potom predpoklad prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ alebo c/ C.s.p., nevymedzila vôbec (či riadne), takže sa touto námietkou dovolací súd ani nezaoberal a aj z tohto dôvodu dovolanie žalovanej odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C.s.p.

15. Žalovaná nemala v dovolacom konaní úspech, preto ju dovolací súd zaviazal zaplatiť žalobkyni trovy tohto konania (§ 453 ods. 1, § 255 ods. 1 C.s.p.).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.